

**PREDMETNA OBRADA PUBLIKACIJA IZ PODRUČJA MEDICINE
U NACIONALNOJ I SVEUČILIŠNOJ KNJIŽNICI U ZAGREBU**

**SUBJECT CATALOGUING OF MEDICAL PUBLICATIONS IN THE
NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY IN ZAGREB**

Suzana Dimovski

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

sdimovski@nsk.hr

UDK / UDC 025.4:61

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 10. 1. 2014.

Sažetak

U članku se razmatra predmetna obrada publikacija iz medicine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, dosadašnja praksa kao i novine u obradi. Pomoću primjera iz NSK baze prikazana je primjenjivost modela LCSH na oblikovanje predmetnih odrednica – vodećih i dodatnih, odnosno na osuvremenjivanje zapisa. Specifičnosti vezane uz pojedine bolesti, poremećaje, liječenja s različitih vidova, prikazane su na primjerima složenih tematskih odrednica.

Ključne riječi: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, medicina, predmetna obrada, predmetne odrednice, Library of Congress Subject Headings (LCSH)

Summary

The article deals with subject cataloguing of medical publications in the National and University Library in Zagreb, describing past practices and presenting new trends in cataloguing. Using examples from the Library's catalogue, we have shown the applicability of the LCSH model in constructing and assigning subject headings –

designing heading and subdivisions, and record updating. Specific features related to particular diseases, disorders, treatments from various aspects, are shown on a number of examples of complex topic headings.

Keywords: National and University Library in Zagreb, medicine, subject cataloging, subject headings, Library of Congress Subject Headings (LCSH)

Uvod

Pronalaženje značajnih informacija za određeno područje i temu, ukoliko je nepoznat autor i naslov, temelji se na pretraživanju po predmetu. U članku se pokazuje predmetna obrada sadržaja vezanih uz humanu medicinu.

Medicina je područje ljudske djelatnosti kojem je cilj očuvanje i unapređivanje zdravlja zdravih ljudi (preventivna medicina), liječenje oboljelih (kurativna medicina) te osposobljivanje za život i rad nakon pretrpljenih bolesti i ozljeda (rehabilitacijska medicina).¹ Njezin razvoj temelji se na stalnim istraživanjima, izvorima informacija i znanja. Kvalitetan predmetni katalog (u daljnjem tekstu: Katalog), treba omogućiti pristup tom znanju, pratiti pojavu novih pojmova, novih disciplina, novih bolesti, suvremene dijagnostičke tehnike itd.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (u daljnjem tekstu: NSK), od 2010. godine, predmetni sustav *nskps* (Nacionalna i sveučilišna knjižnica predmetni sustav) prilagođava se predmetnom sustavu Kongresne knjižnice u Washingtonu, Library of Congress Subject Headings (u daljnjem tekstu: LCSH), jednom od najrazvijenijih predmetnih sustava.² Dva su osnovna razloga: uočene pogreške u sustavu *nskps* i mogućnost da se pogreške isprave uz pomoć LCSH modela koji ima razvijen uputni sustav i mnoštvo korisnih pratećih dokumenata. Važno je naglasiti i sličnosti u praksi *nskps* i LCSH, koja se ogleda u velikom broju korištenih dodatnih odrednica, odnosno složenih odrednica. Nažalost, složene odrednice u *nskps* često nisu bile dobro oblikovane, opisane i strukturirane.³

---

¹ Medicina. // Proleksis enciklopedija – prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. PRO LEKSIS, 2009. Dostupno na: <http://proleksis.lzmk.hr/36826/> [citirano: 2014-01-13].

² Library of Congress subject headings / prepared by the Cataloging Policy and Support Office, Library Service. Washington, D.C. : Library of Congress, Cataloging Distribution Service, 29th edition, 2006. Dostupno i na: <http://id.loc.gov/authorities/subjects.html>

³ Analizu o primjeni načela vidjeti u : Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu : povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), 36-45. Dostupno i na: http://damp.nsk.hr/arhiva/vol3/942/21154/www.hkdrustvo.hr/datoteke/219/vbh/VBH_2_2006_Dolezal.pdf [citirano: 2014-01-13]

Kada govorimo o ovoj temi, treba spomenuti nezaobilazno pomagalo, medicinski tezaurus Medical Subject Headings (MeSH), razvijen u Nacionalnoj medicinskoj knjižnici u SAD koji sadrži jasne upute za predmetnu obradu, indeksiranje i pretraživanje. Tezaurus je preveden na brojne svjetske jezike, a u svom radu koristi ga većina biomedicinskih knjižnica u Hrvatskoj.⁴

Predmetna obrada medicinskih publikacija

Predmetna obrada u NSK temelji se, između ostalog, na internom pravilniku u NSK iz 2005. godine.⁵ Predmetne odrednice se autoriziraju u normativnoj bazi podataka i kao strukturirane preuzimaju u bibliografski zapis, u za to predviđena polja.

Normiranim predmetnim odrednicama obrađuju se monografije, domaće i strane, doktorske disertacije, audiovizualna građa, mrežna građa. Slikovnicama, osnovnoškolskim i srednjoškolskim udžbenicima kao i magistarskim radovima dodjeljujemo samo klasifikacijsku odnosno UDK oznaku.

Sadržajnom analizom djela identificiraju se najznačajniji pojmovi koji se zatim iskazuju odabranim pojmovima. Jezik označivanja je dokumentacijski jezik,⁶ njegov je nadzor od velike važnosti.

Odrednice se dodjeljuju za teme na koje se odnosi najmanje dvadeset posto sadržaja. Također, iskazuje se oblik djela, npr., udžbenik, leksikon itd.

Broj predmetnih odrednica u bibliografskom zapisu ovisi o tome s koliko se odrednica može iskazati sadržaj djela.

Primjer 1. Složena odrednica s tematskom dodatnom odrednicom

Naslov   Devedeset godina Klinike za očne bolesti Kliničkog bolničkog centra Zagreb i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu : 1923.-2013. / Branimir Cerovski ... [et al.]

Predmet   *Klinički bolnički centar. Klinika za očne bolesti (Zagreb) – Povijest*

---

⁴ Detaljnije o tome vidi: Škorić, Lea. Tezaurus Medical Subject Headings – MESH. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), 95-114.

⁵ Izrada predmetnog kataloga u NSK. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

⁶ Detaljnije o tome vidi: Lasić-Lazić, J. Znanje o znanju. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1996. Str. 108-115.

Primjer 2. *Složene odrednice s geografskom dodatnom odrednicom*

Naslov Hepatitis B and C surveillance in Europe : 2006.-2011. / European Centre for Disease Prevention and Control, 2013.

Predmet *Hepatitis B – Zemlje Europske unije*
Hepatitis C – Zemlje Europske unije

Primjer 3. *Složene odrednice s tematskom i formalnom dodatnom odrednicom*

Naslov Dijeta 21. stoljeća : revolucionarni program za brzo i učinkovito mršavljenje uz održavanje alkalnog pH tijela / Lejla Kažinić Kreho. Zagreb, 2013.

Predmet *Dijetna prehrana – Priručnik*
Metabolički sindrom – Dijetna terapija – Priručnik
Zdravlje – Priručnik

Struktura i sintaksa predmetnih odrednica u medicini

Prema strukturi, odrednice mogu biti jednostavne i složene.

Jednostavne odrednice dodjeljujemo općenitim djelima, ako ne raspravljaju o pojedinom aspektu teme. Oblik djela također se ne iskazuje, ako nije specifičan, kao npr., – *Bibliografija*; – *Leksikon* itd. Takve odrednice sastoje se samo od jedne riječi, fraze ili imena, mogu označavati opće pojmove, osobna, korporativna i geografska imena ili naslove djela, npr., *Tuberkuloza*; *Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba*.

Ranija praksa u NSK propisivala je obveznu predmetnu obradu složenim odrednicama, pa se vodećoj odrednici uvijek dodjeljivala dodatna odrednica. Učinci su ponekad bili zadovoljavajući, ali je ta praksa proizvodila ili zalihost, ako je značenje dodatne odrednice već bilo implicirano u vodećoj, ili grupiranje sličnih sadržaja zbog preklapanja dodatnih pojmova ili njihovog neodređenog značenja, npr., *Tuberkuloza – Osnovni pojmovi*; *Tuberkuloza – Studija* i sl.

Složene odrednice dodjeljuju se djelima u kojima je važno istaknuti pojedine aspekte iz sadržaja, mjesto, vrijeme radnje, razne utjecaje, oblik publikacije itd. One se sastoje od vodeće (\$a) i dodatnih odrednica, koje mogu biti tematske (\$x), geografske (\$z), vremenske (\$y) i formalne (\$v) i pomoću njih ograničavamo značenje vodeće odrednice.

Primjeri iz NSK

Primjeri iz LC

Tuberkuloza – Dalmacija – Povijest

Cardiologists – Great Britain – Biography.

Prsni koš – Endoskopska kirurgija – Priručnik

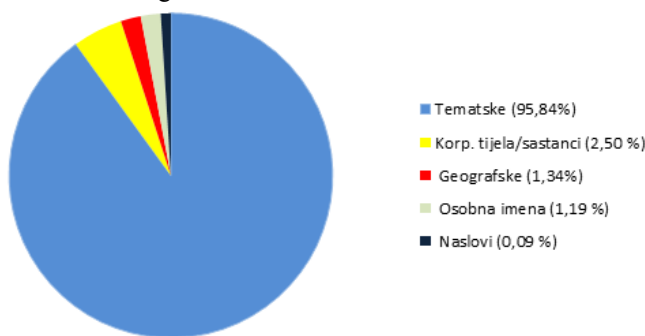
Glaucoma – Surgery – Atlases.

Moždani udar – Dijagnostika

Arm – Surgery – Patients – Rehabilitation.

Krajem 2013. godine, u NSK provedena je kvantitativna analiza bibliografskih zapisa iz područja medicine koji su imali normirane predmetne odrednice za razdoblje od 2005. do 2013. godine. Cilj je bio ustanoviti koja je vrsta odrednica bila najzastupljenija u bazi i jesu li postojala neka odstupanja tijekom više godina. Analiza je pokazala najveću zastupljenost tematskih predmetnih odrednica u odnosu na ostale vrste odrednica i to kroz cijelo razdoblje. Od ukupno 16.385 bibliografskih zapisa koji su imali normirane predmetne odrednice, skoro 96 posto bile su tematske, a samo mali postotak su obuhvaćale ostale vrste.

Pokazatelji za bibliografske zapise s normiranim predmetnim odrednicama iz medicine od 2005. - 2013. godine

Oblikovanje dodatnih predmetnih odrednica

U NSK se predmetne odrednice oblikuju prema LCSH i uputama Subject Headings Manual⁷ (u daljnjem tekstu: SHM).

U SHM se nalaze precizne upute o oblikovanju i korištenju predmetnih odrednica, o redoslijedu navođenja, o vrstama dodatnih odrednica itd. Opisano je korištenje tematskih i formalnih dodatnih odrednica (*Free-Floating Subdivisions*). One mogu imati ograničenu ili širu primjenu.

Dodatne odrednice šire primjene koriste se uz veći broj vodećih odredni-

⁷ Subject Headings Manual. Dostupno na: <http://www.loc.gov/cds/products/product.php?productID=79> odnosno http://desktop.loc.gov/template.htm?view=main&h_action=clear

ca, odnosno uz više kategorija (vrsta) odrednica, npr., Epidemiologija – *Enciklopedija*

Odrednica – *Enciklopedija*

Napomena *Koristi se kao formalna dodatna odrednica uz sve vrste predmeta.*

Dodatne odrednice ograničene primjene koriste se samo uz pojedine kategorije odrednica, npr., Karcinomi – *Genetički aspekti*

Odrednica – *Genetički aspekti*

Napomena *Koristi se kao tematska dodatna odrednica uz pojedine bolesti.*

Dodatne odrednice mogu biti nadzirane i oglednim odrednicama. U LCSH ogledne odrednice za kategoriju bolesti u području medicine su *Tuberkuloza* i *Karcinom*. To znači da su sve dodatne “free-floating” odrednice iz popisa SHM: H 1150 *Diseases* koje im pripadaju, nadzirane i dostupne za korištenje uz bilo koju bolest, što uključuje bolesti životinja, ali ne i bolesti biljaka. One se mogu dalje dijeliti, što se vidi iz sljedećih primjera:

Pluća – Kirurgija

Daljnja podjela dodatne odrednice – *Kirurgija*

Pluća – Kirurgija – Komplikacije

Pluća – Kirurgija – Instrumenti

Pluća – Kirurgija – Instrumenti – Sterilizacija

Pluća – Kirurgija – Prehrambeni aspekti

Pluća – Kirurgija – Rizični faktori

Pluća – Kirurgija – Bolesnici (Odrednica se koristi za djela o stanju bolesnika tijekom i/ili nakon kirurškog zahvata pluća)

U nastavku je prikaz normativnog zapisa dodatne odrednice – *Kirurgija* (MARC Authorities polje 180), gdje se vide neusvojene odrednice, širi pojam, uži pojam, engleska poveznica i napomene (javna za korisnike i interna za katalogizatore). Interna napomena *Dopuštena geografska podjela* važna je za katalogizatora, za oblikovanje složene odrednice, jer dopušta izražavanje mjesta radnje i time sugerira redosljed elemenata složene odrednice. Uobičajeni redosljed u složenoj odrednici je [vodeća] – [tematska] – [geografska] – [vremenska] – [formalna]. Ovu vrstu napomene upisujemo i uz vodeće odrednice, a moguća je i izričita zabrana korištenja geografske dodatne odrednice.

Odrednica	– <i>Kirurgija</i>
-----------	--------------------

Neusvojeni oblik	– <i>Bolesti – Kirurgija</i>
Neusvojeni oblik	– <i>Kirurška terapija</i>
Neusvojeni oblik	– <i>Kirurški zahvati</i>
Neusvojeni oblik	– <i>Bolesti – Kirurški zahvati</i>
Neusvojeni oblik	– <i>Kirurško liječenje</i>
Napomena	<i>Koristi se kao tematska dodatna odrednica uz klase osoba, etničke grupe, pojedine životinje i grupe životinja, pojedine bolesti i pojedine organe i regije tijela, npr. Starije osobe – Kirurgija; Srce – Kirurgija</i>
Interna napomena	<i>Dopuštena geografska podjela.</i>
Odrednica (engl.)	– <i>Surgery</i>
Uži pojam	– <i>Biopsija</i>
Uži pojam	– <i>Endoskopska kirurgija</i>
Širi pojam	– <i>Terapija</i>

Prikaz napomena za dodatnu odrednicu – *Kirurgija – Bolesnici*

Odrednica	– <i>Kirurgija – Bolesnici</i>
Napomena	<i>Koristi se kao tematska dodatna odrednica uz pojedine organe i regije tijela, za djela o bolesnicima i njihovom stanju tijekom i/ili nakon kirurškog zahvata, npr. Oko – Kirurgija – Bolesnici – Rehabilitacija</i>
Interna napomena	<i>Dopuštena geografska podjela.</i>

Primjeri različitih tipova dodatnih odrednica – NSK (tematske, formalne,

vremenske)

uz autore   Đorđević, Veljko – *Prijatelji i suradnici*
uz naslove   *Acta medicorum* (časopis) – *Bibliografija*
uz korporativna tijela   Hrvatski zavod za javno zdravstvo (Zagreb) – *Povijest*
uz tematske odrednice   Narodna medicina – *13. st.*

Oblikovanje jednostavnih i složenih vodećih odrednica

Vodeće odrednice u medicini su u najvećem postotku tematske, pa ćemo se njima opširnije pozabaviti. One mogu označavati medicinske discipline, pojedine bolesti ili vrste bolesti, poremećaje, različita patološka stanja, anomalije, ozljede, ali i bolesti pojedinog organa, sustava itd. Mogu biti oblikovane od jedne ili više riječi, npr., *Bronhitis; Groznica u djece; Poremećaji spanjanja; Sportske ozljede; Virusne bolesti; Infekcija virusom Zapadnog Nila.*

Odrednice od jedne riječi koje označavaju pojedinu bolest, npr., *Bronhitis*, uvijek su specifičnije u odnosu na odrednice šireg opsega i normiraju se kao jednostavne. Jednostavne odrednice su značajne kod pretraživanja jako uskog pojma za dobivanje preciznih rezultata.

Odrednice šireg opsega, oblik [organ] – Bolesti ili oblik [organski sustav] – Bolesti, normiraju se kao složene. Značajne su kod pretraživanja općenitih, nadređenih pojmova, a prikaz zapisa sadrži bolesti pojedinog organa, odnosno organskog sustava.

Hijerarhijska struktura kataloga ovisi o vezama među pojmovima.

Slijedi prikaz normiranog zapisa složene odrednice Šećerna bolest – Komplikacije koji sadrži uže pojmove, koje upućuju korisnika na sekundarne bolesti nastale kao rezultat komplikacije šećerne bolesti.

Složena odrednica koja se čita kao jednostavna oblik [bolest] – Komplikacije

Odrednica	Šećerna bolest – Komplikacije
Neusvojeni oblik	<i>Komplikacije šećerne bolesti</i>
Neusvojeni oblik	<i>Diabetes mellitus, komplikacije</i>
Neusvojeni oblik	Šećerna bolest, komplikacije
Uži pojam	<i>Dijabetička nefropatija</i>
Uži pojam	<i>Dijabetička retinopatija</i>
Uži pojam	<i>Dijabetička neuropatija</i>
Uži pojam	<i>Dijabetička angiopatija</i>

Uži pojam	<i>Dijabetičko stopalo</i>
Uži pojam	<i>Dijabetička gastroenteropatija</i>
Uži pojam	<i>Dijabetička ketoacidoza</i>
Uži pojam	<i>Dijabetička koma</i>

Složena odrednica koja se čita kao jednostavna oblik [organ] – Bolesti

Usvojena odrednica	<i>Oko – Bolesti</i>
Neusvojeni oblik	<i>Bolesti oka</i>
Neusvojeni oblik	<i>Oko, bolesti</i>

Složena odrednica koja se čita kao jednostavna oblik [organski sustav] – Bolesti

Usvojena odrednica	<i>Probavni sustav – Bolesti</i>
Neusvojeni oblik	<i>Bolesti probavnog sustava</i>
Neusvojeni oblik	<i>Probavni sustav, bolesti</i>

Odrednice od dvije ili više riječi, mogu biti frazne odrednice u pridjevskom obliku, s veznikom [i], prijedlogom [u] ili s kvalifikatorom.

Ranija praksa bila je korištenje odrednice u inverziji. Danas se ti oblici koriste samo kao neusvojene odrednice, odnosno uputnice, ako je potrebno. Inverzija se koristi samo za geografske odrednice, npr., *Europa, istočna*. U LCSH je zadržana inverzija u oblikovanju, u velikom broju slučajeva, za odrednice koje sadrže pridjev, jer imenica koja dolazi iza pridjeva može imati veću informativnu vrijednost. Odrednice u pridjevskom obliku mogu biti praktična rješenja u pretraživanju, za dosljednu upotrebu pojma u obradi, pa sva ranija drugačija rješenja, koja su bila permutirani oblici vodeće i dodatne odrednice, sada se postupno ispravljaju u bazi, slijedeći prirodan redoslijed riječi, npr.,

NSK	Odrednica	<i>Laboratorijska dijagnostika</i>
	Neusvojeni oblik	<i>Dijagnostika, laboratorijska</i>
LCSH	Odrednica	<i>Diagnosis, Laboratory</i>

Odrednice s veznikom [i]⁸, oblik [predmet] i [predmet] do 2010. godine nisu se koristile u obradi publikacija iz medicine. Koriste se u obradi sadržaja koji se bavi odnosima između dva pojma ili discipline, npr., *Medicina i umjetnost; Liječnici i bolesnici*

NSK	Odrednica	<i>Liječnici i bolesnici</i>
	Neusvojeni oblik	<i>Bolesnici i liječnici</i>

⁸ Detaljnije vidi: SHM H 310 [...] and [...] Headings

Te slučajeve ranije smo rješavali kao složenu odrednicu oblik [predmet] – [predmet] – [aspekt] pri čemu su se prva dva pojma često, ali ne i obvezno, permutirala, što je dovodilo do nestabilnosti sintakse, pa time i nestabilnosti u katalogu, npr., *Liječnici – Bolesnici – Komunikacija*

LCSH Odrednica oblik [predmet] i [predmet]

Topical subject heading:	<i>Medicine and art</i>
Variant(s):	<i>Art and medicine</i>

Odrednice s prijedlogom “u” oblik [bolest] u [klasa osoba], koristimo za predmete o pojedinim bolestima dobnih skupina. Takvi su sadržaji ranije označavani složenim odrednicama gdje je oznaka za osobe ponekad bila prva, vodeća, a ponekad se nalazila kao dodatna odrednica. Svi su drugi oblici odrednica proglašeni varijantnim oblicima.

LCSH Odrednica oblik [bolest] u [klasa osoba]

Topical subject heading:	<i>Diabetes in children</i>
Variant(s):	<i>Childhood diabetes</i>
	<i>Juvenile diabetes</i>
See also:	<i>Children – Diseases</i>

NSK Prikaz normirane odrednice s prijedlogom [u]; [bolest] u [klasa osoba]

Odrednica	<i>Pretilost u djece</i>
Neusvojeni oblik	<i>Pretilost – Djeca</i>
Neusvojeni oblik	<i>Pretilost u dječjoj dobi</i>
Neusvojeni oblik	<i>Pretilost kod djece</i>
Neusvojeni oblik	<i>Gojaznost kod djece</i>
Neusvojeni oblik	<i>Debljina kod djece</i>
Neusvojeni oblik	<i>Prekomjerna tjelesna težina kod djece</i>
Neusvojeni oblik	<i>Pretilost, djeca</i>
Vidi i	<i>Pretila djeca</i>
Odrednica (engl.)	<i>Obesity in children</i>
Širi pojam	<i>Poremećaji prehrane u djece</i>

NSK Prikaz normirane odrednice u pridjevskom obliku koja pripada kategoriji [klasa osoba]

Odrednica	<i>Pretila djeca</i>
Neusvojeni oblik	<i>Djeca, pretila</i>
Neusvojeni oblik	<i>Djeca s prekomjernom tjelesnom težinom</i>
Neusvojeni oblik	<i>Gojazna djeca</i>
Neusvojeni oblik	<i>Pretilost u djece – Bolesnici</i>
Vidi i	<i>Pretilost u djece</i>
Odrednica (engl.)	<i>Overweight children</i>
Širi pojam	<i>Djeca</i>

Ovo su dva karakteristična primjera koji pokazuju razliku u oblikovanju sličnih odrednica, gdje prva odrednica, *Pretilost u djece*, ima značenje poremećaja i uz ovu odrednicu mogu se koristiti sve dodatne odrednice koje se koriste uz ogleđnu odrednicu za bolesti. Uz drugu odrednicu, *Pretila djeca*, mogu se koristiti samo dodatne odrednice koje se koriste uz klase osoba, prema uputama.

Odrednice o bolestima osoba prema dobi, normiraju se u obliku [klasa osoba] – Bolesti, npr., **Školska djeca – Bolesti** *ne Bolesti školske djece*

Odrednice za bolesti osoba prema zanimanju, bilo da se radi o bolestima općenito, o pojedinoj bolesti ili grupi bolesti, normiraju se uvijek u obliku [zanimanje] – Bolesti, npr., *Atletičari – Bolesti*, ali obvezno se dodaju i druge odrednice koje pobliže određuju sadržaj.

Odrednice s kvalifikatorom koristimo za rješavanje homonimije, npr., *Stres (fiziologija); Stres (psihologija)*.

Pri obrađivanju medicinskih publikacija, bilo je pogrešaka i nedosljednosti u oblikovanju imenica po broju, odnosno jednine i množine. I u ovom dijelu obrade pomogle su nam upute SHM.

Jedninu koristimo za pojedinačne bolesti: *Astma*; za sindrome: *Sindrom bolnog ramena*; za odrednice oblik [organ] – Bolesti: *Oko – Bolesti*, osim za pojedine organe: *Crijeva*; odrednice oblik [organski sustav] – Bolesti: *Probavni sustav – Bolesti*

Množinu koristimo za grupe bolesti: *Virusne bolesti; Zarazne bolesti itd.* za odrednice oblik [klasa osoba] – Bolesti: *Školska djeca – Bolesti*; odrednice oblik [etnička skupina] – Bolesti: *Australski Hrvati – Bolesti*

Primjer normativnog zapisa vodeće odrednice – NSK

Odrednica	<i>Metabolički sindrom</i>
Neusvojeni oblik	<i>Sindrom inzulinske rezistencije</i>
Neusvojeni oblik	<i>Sindrom metaboličke inzulinske rezistencije</i>
Neusvojeni oblik	<i>Sindrom X</i>
Neusvojeni oblik	<i>IRS</i>
Neusvojeni oblik	<i>Metabolički sindrom X</i>
Vidi i	<i>Metabolička inzulinska rezistencija</i>
Povijest odrednice	<i>Odrednica ustanovljena 2006; odrednica je bila: Sindrom inzulinske rezistencije [1999-2006]</i>
Interna napomena	<i>Skup poremećaja koji uključuje poremećaj regulacije masti u tijelu, neosjetljivost na inzulini, povišen krvni tlak i trbušni tip debljine. Bolesnici koji pate od ovog sindroma imaju povećan rizik za obolijevanje od bolesti srca i krvnih žila te dijabetesa tip II. Smatra se da izloženost stresu, neredovita i nepravilna prehrana, neaktivnost i nedostatak sna pridonose sve većoj učestalosti metaboličkog sindroma.</i>
Ogledna odrednica	<i>6 bib. zapisa za izmjenu</i>
Odrednica (engl.)	<i>Metabolic syndrome</i>
Širi pojam	<i>Poremećaji metabolizma</i>

Primjeri iz NSK

- Naslov: Advances in mucosal immunology : proceedings of the Fifth International Congress of Mucosal Immunology / edited by Thomas MacDonald ... [et al.]. London, 1989.
- Predmet *Sluznica – Imunologija – Zbornik*
Sluznica – Bolesti – Imunološki aspekti – Zbornik
Probavni sustav – Bolesti – Životinjski modeli – Zbornik
- Naslov: Komunikacija u medicini : čovjek je čovjeku lijek / urednici Veljko Đorđević, Marijana Braš. Zagreb, 2011.
- Predmet *Komunikacija u medicini – Priručnik*
Liječnici i bolesnici – Priručnik

Primjeri iz LC

- Naslov: The kidney and hypertension in diabetes mellitus / edited by Carl Erik Mogensen. Boston, 2000.
Predmet LCSH	MeSH
<i>Diabetic nephropathies.</i>	<i>Diabetic Nephropathies.</i>
<i>Renal hypertension.</i>	<i>Diabetes Mellitus complications.</i>
<i>Diabetes – Complications.</i>	<i>Hypertension, Renal.</i>
	<i>Kidney Diseases – etiology.</i>

Zaključak

Uvjet značajnih rezultata pri pretraživanju sadržaja publikacije po predmetu je dosljedno pridržavanje načela predmetne obrade i njihova operacionalizacija u predmetnom sustavu. Izravan pristup predmetu i oblikovanje odrednica prema zadanim uputama zadovoljit će upite korisnika, npr., publikacije o astmi kod djece naći će se pod odrednicom: *Astma u djece*, a ne *Plućne bolesti – Djeca*

Model LCSH pokazao se iznimno primjenjivim u predmetnoj obradi publikacija iz humane medicine, ali i srodnih područja, kao što je veterina. Omogućen je ujednačeniji pristup, dosljednost u oblikovanju vodećih i dodatnih odrednica i ekonomičnost u obradi. Posao katalogizatora u ovoj vrsti obrade vrlo je zahtjevan. Sadržajna obrada publikacija u prirodnim znanostima ima i jednu teškoću koju ne treba prešutjeti, a to je odabir između različitih pojmova, u usko specijaliziranim disciplinama koje katalogizatoru ponekad nisu dovoljno poznate. I tu je, osim značajne referentne literature, od velike pomoći LCSH.

U potpunijavanje zapisa preglednih odrednica sa svim potrebnim elementima, napomenama o korištenju i opsegu predmetnih odrednica, stvaranje uputno-informativnog sustava i semantičkih odnosa, prioritet je u radu Odsjeka za sadržajnu obradu u NSK. Funkcionalnost predmetnog sustava uspostavljenog pomoću LCSH odražava se i u razmjeni podataka s drugim knjižnicama, kako one u integriranom knjižničnom sustavu tako i one izvan tog sustava.

LITERATURA

Chan, Lois Mai. Library of Congress subject headings : principles and application. London, 2005.

Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu : povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), 33-49. Dostupno i na: http://damp.nsk.hr/arhiva/vol3/942/21154/www.hkdrustvo.hr/datoteke/219/vbh/VBH_2_2006_Dolezal.pdf. [citirano: 2014-01-13]

Izrada predmetnog kataloga u NSK (interni dokument). Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

Lasić-Lazić, J. Znanje o znanju. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1996. Str. 108-115.

Library of Congress subject headings. Dostupno na: <http://id.loc.gov/authorities/subjects.html>

Library of Congress subject headings / prepared by the Cataloging Policy and Support Office, Library Service. Washington, D. C. : Library of Congress, Cataloging Distribution Service, 29th edition, 2006. Dostupno i na: <http://id.loc.gov/authorities/subjects.html>

Medical Subject Headings. Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/mesh/>

Medicina. // Proleksis enciklopedija – prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. PRO LEKSIS, 2009. Dostupno na: <http://proleksis.lzmk.hr/36826/> [citirano: 2014-01-13].

Subject Headings Manual. Dostupno na: <http://www.loc.gov/cds/products/product.php?productID=79> http://desktop.loc.gov/template.htm?view=main&h_action=clear

Škorić, Lea. Tezaurus Medical Subject Headings – MESH. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54,4(2011), 95-114. Dostupno i na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119022. [citirano: 2014-01-13]